

Letecké zabezpečení útočné operace frontu

Kapitán Jiří Hajný

V článku je rozpracována otázka významu frontového letectva, složení a úkolů letecké armády v útočné operaci frontu, otázky velení a součinnosti. Dále je věnována pozornost organizaci leteckého zabezpečení frontové útočné operace a otázkám operačního, speciálního a materiálního zabezpečení

VÝZNAM LETECTVA V SOUDOBÝCH OPERACÍCH POZEMNÍCH VOJSK

Charakter soudobých operací má vliv na použití všech druhů vojsk. Význam některých druhů vojsk se do určité míry mění v závislosti na jejich uplatnění. Uplatní se ty druhy vojsk, jejichž vlastnosti odpovídají požadavkům, plynoucím z charakteru soudobých operací.

Jaké uplatnění v dnešních podmínkách má frontové letectvo?

Použití letectva je nepříznivě ovlivňováno některými skutečnostmi, které jsou dány současným vývojovým stadiem letectva:

- letectvo je odkázáno na vzletové a přistávací dráhy se všemi jejich nevýhodami, jako je pracné budování, snadná zjitelnost a velká zranitelnost;
- letectvo je závislé na meteorologických podmínkách a ovlivňuje je denní a noční doba;
- letectvo je značně zranitelné PVO nepřítele;
- některé používané typy letounů frontového letectva svým doletem plně nezabezpečují plynulou ochranu a podporu útočících vojsk, zvláště při uvažovaném tempu útočných operací. Uvážíme-li ještě současnou techniku úpravy letišť, mohla by mít tato skutečnost za následek odtržení letectva od prvosledových svazků, což by se zvláště nepříznivě projevilo u stíhacího bombardovacího letectva.

Tyto vlastnosti letectva nemají rakety.

Proto se také stávají hlavním druhem dopravy prostředků hromadného ničení (ZHN) na cíl. Nelze ovšem zapomínat na to, že také rakety mají některé nevýhodné vlastnosti, které se v největší míře projeví při přímé podpoře útočné operace pozemních vojsk. Naproti tomu některých vlastností letectva lze výhodně využít právě při podpoře útočné operace. Jsou to zvláště:

- schopnost zásahu proti pohyblivým cílům;
- schopnost účinného zásahu proti malým a bodovým cílům i bez použití jaderných zbraní;
- možnost úzkého sladění průzkumu s ničením, popřípadě spojení průzkumu s ničením;
- možnost změnit těsně před cílem rozhodnutí a napadnout cíl podle uvážení osádky na základě zhodnocení změny situace;
- možnost rychlého zásahu (ze stěhu ve vzduchu);
- schopnost zásahu proti nepřátelskému letectvu a některým bezpilotním prostředkům vzdušného napadení (BPVN) na vzdálených přístupech a v prostorech mimo dosah ostatních prostředků PVO.

Pro tyto své vlastnosti zůstává i nadále letectvo, jmenovitě frontové letectvo, důležitým prostředkem dopravy jaderných zbraní na cíl. Je ovšem třeba co možno maximálně potlačit jeho nevýhodné vlastnosti, zejména použitím nejvhodnějších typů letounů, aby mohly plně vyniknout výhodné vlastnosti a aby jich mohlo být plně využito.

Nutno brát v úvahu, že použití letectva a raket nestojí v žádném protikladu. Frontové letectvo dokonce samo využívá prudkého rozvoje raketové techniky. Ve výzbroji letectva najdeme nejen rakety typu „vzduch—vzduch“, které se staly běžnou výzbrojí stíhačů, ale i rakety „vzduch—zem“, které letectvu pomáhají překonávat soudobou mohutnou PVO nepřítele. V sestavě letectva mohou být zařazeny i BPVN (křídlaté rakety) typu „zem—zem“, které v některých případech úspěšně nahrazují bombardovací letectvo.

Jestliže jsme si na počátku položili otázku, zda se frontové letectvo uplatní v sou-

dobých podmínkách, můžeme na ni pro provedeném stručném zhodnocení odpovědět kladně.

Z toho, že ve strategickém rozsahu je letectvo nahrazováno raketami a stává se méně důležitým prostředkem bez perspektivy dalšího rozvoje, nelze dělat analogické závěry pro operační měřítko.

Byly by to chybné závěry, neboť cíle a požadavky na jejich ničení nelze mechanicky ze strategického měřítka promítnout do situace na bojišti, která je podstatně odlišná. Na rozdíl od strategických cílů, které jsou stabilní a velkorysné, je na bojišti řada velmi důležitých cílů, které svým charakterem jsou malorozměrné nebo vysoce pohyblivé, popřípadě jsou u nich tyto vlastnosti sloučeny. Jak vyplývá z předchozího, je právě k ničení takovýchto cílů nejvýhodnější letectvo. Jiná otázka je druh letectva, který bude k ničení použit. U bombardovacího letectva v jeho dnešní podobě začínají převažovat záporné stránky nad kladnými, proto bude tento druh letectva postupně vystřídán jinými, vhodnějšími. Úspěšné lze používat stíhacího bombardovacího letectva.

Nelze tedy frontové letectvo chápat jako podřadný prostředek, jako druh zbraně ztrácející pomalu své opodstatnění.

K takovým závěrům lze dojít pouze na základě nezdravého přecenění raket a přisuzování jim všemocného postavení. Rakety přejímají řadu úkolů, plněných dosud frontovým letectvem, stávají se hlavním prostředkem dopravy jaderných a termonukleárních zbraní na cíl, letectvo však stále plní úkoly, které nelze plnit jinými prostředky.

Je zřejmé, že na tomto základě je nutno přehodnotit úkoly a složení letectva. Frontové letectvo však zůstává i nadále významným druhem vojska, bez jehož působení nelze úspěšně vést útočnou operaci.

LETECKÁ ARMÁDA, JEJÍ ÚLOHA A SLOŽENÍ V SOUDOBÝCH ÚTOČNÝCH OPERACÍCH

Letecká armáda frontu je operační svaz vzdušných sil, který je určen k vedení bojové činnosti ve prospěch pozemních vojsk. Působí ve svazu frontu, jehož vojska zabezpečuje při vedení operací a chrání je před průzkumem a údery vzdušného nepřítele.

Současně s přímou podporou a ochranou vojsk frontu může letecká armáda plnit dílčí úkoly v některých operacích plánovaných hlavním velitelstvím. Příkladem takové operace je boj o nadvládu ve vzduchu, který ovšem musí být veden v novém pojetí. Jestliže se rakety stávají hlavním prostředkem dopravy prostředků hromadného ničení na cíl, jeví se nutnost pojem „nadvláda ve vzduchu“ rozšířit. Na jedné straně nutno zahrnout do boje o nadvládu ve vzduchu mimo boje s letectvem i boj se všemi ostatními prostředky vzdušné dopravy ZHN na cíl, na druhé straně nutno rakety považovat i za hlavní prostředek boje o nadvládu ve vzduchu. Tím ovšem přestává být boj o nadvládu ve vzduchu výlučnou záležitostí letectva, přestává být typickou „samostatnou vzdušnou operací“ a stává se záležitostí více druhů vojska. (Raketové vojsko, letectvo, radiotechnické vojsko, výsadkové vojsko, dělostřelectvo, partyzánské a diverzní skupiny.)

I po stránce objektů ničení nelze již považovat boj o nadvládu ve vzduchu za tak jednoznačný, jako v dřívějším pojetí. Tím, že jej rozšíříme na všechny prostředky vzdušné dopravy prostředků hromadného ničení na cíl, tj. především na rakety, začínají splývat dva dříve samostatné úkoly: boj o nadvládu ve vzduchu a boj s prostředky hromadného ničení. Jejich postupné splývání je logické, protože nelze od sebe násilně oddělovat boj s prostředky hromadného ničení a boj s prostředky jejich dopravy na cíl.

Vzhledem k tomu, že síly jedné letecké armády a ostatních prostředků jednoho frontu obvykle nestačí k vedení takového boje ani na určitém směru, je nutno jej vybojovat společným úsilím několika frontů za vydatné pomoci prostředků hlavního velitelství (pokud nejde o LA zabezpečující front na samostatném operačním směru).

Proto tedy může plnit letecká armáda dílčí úkoly v operacích, plánovaných hlavním velitelstvím. Je třeba dodat, že ve většině případů nebude možno znatelně odlišit tyto úkoly od úkolů podpory útočné operace frontu, neboť s nimi budou do značné míry splývat.

Složení letecké armády není stálé a v závislosti na situaci se může měnit. Musí zabezpečovat nepřetržitou podporu a ochranu vojsk frontu, vedoucích útočnou operaci.

Letecká armáda ve svazu frontu o 3—5 vševojskových armádách může mít k zabezpečení jeho útočné operace následující složení:

- 3—5 stíhacích leteckých divizí,
- 2—3 stíhací bombardovací letecké divize,
- 1—3 lehké a střední raketové pluky letectva (lrpl — srpl),
- 2—3 průzkumné letecké pluky,

- 1—2 dělostřelecké průzkumné pluky,
- 2—3 dopravní zásobovací letecké pluky,
- 1—2 dopravní výsadkové letecké pluky,
- 1 spojovací letecký pluk.

V současné době může mít ještě bombardovací leteckou divizi.

Stíhací letecké divize

mají 120—150 letounů a jsou určeny k boji s letectvem a BPVN nepřítele ve vzduchu. Částí sil provádějí vzdušný průzkum a v některých případech mohou být zčásti použity i proti pozemním cílům, zvláště k ničení PHN.

Stíhací bombardovací letecké divize

mají rovněž 120—150 letounů a jsou určeny k ničení cílů v taktické a bližší operační hloubce. Lze jich s výhodou použít zvláště k ničení malorozměrných a bodových cílů. Částí sil vedou vzdušný průzkum. Při odražení hromadných úderů letectva a BPVN mohou být použity i k narůstání sil stíhacího letectva.

Lehké (střední) raketové pluky letectva jsou vyzbrojeny frontovými křídlatými raketami (FKR-1, FKR-2). Jsou určeny k ničení cílů v bližší i další operační hloubce a zčásti nahrazují frontové bombardovací letectvo. Mohou používat rakety s jadernou náplní i s konvenčními trhavinami.

Průzkumné letecké pluky

mají 40—50 letounů a jsou určeny k vedení vzdušného průzkumu pro potřeby frontu a jeho posilových prostředků.

Dělostřelecké průzkumné letecké pluky

mají 40—50 letounů a vrtulníků a jsou určeny k činnosti ve prospěch dělostřelectva frontu a jeho posilových prostředků. Provádějí vzdušný průzkum cílů a řídí a opravují dělostřeleckou palbu.

Dopravní zásobovací letecké pluky bývají vyzbrojeny 42 těžkými a středními vrtulníky. Jsou určeny k zásobování vojsk frontu na vlastním území i v týlu nepřítele. Jsou schopny dopravovat výzbroj, munici, pohonné hmoty, proviant a všechny materiál potřebný pro boj a život vojsk. Mohou být rovněž použity k provádění taktických výsadek.

Dopravní výsadkové letecké pluky jsou vyzbrojeny do 30 letounů (nebo vrtulníků). Jsou určeny k dopravě vojsk a k provádění vzdušných výsadkových operací v týlu nepřítele.

Spojovací letecký pluk je vyzbrojen lehkými typy letounů a vrtulníků a je určen k zabezpečení spojení v rámci frontu.

Bombardovací letecké divize

mají do 90 letounů a jsou určeny k ničení cílů v bližší i další operační hloubce. Částí sil vedou vzdušný průzkum. Jsou schopny vést účinnou protiradiotechnickou činnost.

Letecká armáda je dostatečně vybavena, aby mohla účinně podporovat a chránit vojska frontu, vedoucí útočnou operaci. Může se účastnit odražení vzdušných úderů nepřítele na vševojskové armády frontu, přičemž ve prospěch jedné vševojskové armády může působit jedna stíhací letecká divize. Podporu lze provádět tak, aby ve prospěch vševojskové armády na hlavním směru působily síly do jedné stíhací bombardovací letecké divize. Stíhací bombardovací letectvo spolu s frontovými křídlatými raketami, popřípadě s bombardovacím letectvem vytváří dostatečnou údernou sílu letecké armády. Průzkumného a dělostřeleckého průzkumného letectva má letecká armáda dostatek. Silami dopravního výsadkového a dopravního zásobovacího letectva lze plnit pouze běžné úkoly. Pro větší vzdušné výsadkové a zásobovací operace bývá letecká armáda posilována z prostředků hlavního velitelství.

OPERAČNÍ UČLENĚNÍ LETECKÉ ARMÁDY

Operační učlenění musí odpovídat zámyslu frontové operace a úkolům letecké armády při jejím zabezpečení. Musí zabezpečovat převahu sil a prostředků nad nepřítelem na hlavním směru a dovolovat soustředění všech sil a prostředků letecké armády k zasazení mohutného úderu na rozhodujícím směru na začátku i v průběhu útočné operace a k ochraně hlavních úderných uskupení frontu. Vzhledem k tomu, že pozemní vojska mohou v důsledku rychlých změn situace, vznikajících použitím prostředků hromadného ničení, přenést hlavní úder na jiný směr, musí operační učlenění letectva umožňovat přenesení úsilí letectva v plném rozsahu na tento směr. Operační učlenění letecké armády musí vytvářet podmínky pro nejefektivnější využití všech druhů letectva při maximálním využití jejich výhodných vlastností.

Jedním z předpokladů výhodného operačního učlenění letecké armády je respektování

zásad ochrany proti zbraním hromadného ničení nepřítele. Letiště budou stále důležitým objektem pro nepřátelské prostředky hromadného ničení, jimiž by mohla být zničena značná část letounů i letištního zařízení. S přihlédnutím k tomuto nebezpečí musí být základem rozmístění svazků a útvarů letecké armády rozumné rozptýlení a to jak taktické v prostoru letiště, tak operační v celém prostoru rozmístění fronty.

Letiště frontového letectva jsou rozmístěna ve frontovém výchozím položení k útoku. Přední hranice rozmístění operačních letišť je v takové vzdálenosti od předního okraje, která zaručuje, že letiště nemohou být ostřelována dělostřelectvem velké mohutnosti. Zadní hranici rozmístění letecké armády bývá obvykle hranice frontového týlu. Svazky a útvary letecké armády mohou tedy být k zabezpečení frontové útočné operace rozmístěny až do hloubky 400—500 km od předního okraje.

Stíhací bombardovací a stíhací letectvo budou obvykle umístěny ve vzdálenosti do 100—120 km od předního okraje vzhledem ke svému omezenému taktickému doletu. Při případném vzdálenějším rozmístění by bylo stíhací bombardovací letectvo postupně zbavováno možností aktivního a včasného působení proti nejdůležitějším cílům, zvláště proti prostředkům hromadného ničení a raketám. Stíhací letectvo by vzdálenějším rozmístěním ztrácelo možnost přepadu cílů na vzdálených přístupech a zbytečně by mu byl zkracován taktický dolet.

Při rozmístění stíhacího letectva je účelné jeho rozdělení do dvou sledů. První sled může být rozmístěn v uvedené hloubce, nejdále však do 150 km od předního okraje. Druhý sled je možno rozmístit ve vzdálenosti okolo 200 km a někdy i více od předního okraje. Je určen k narůstání úsilí prvosledových stíhacích leteckých divizí při odražení hromadných úderů vzdušného nepřítele a k ochraně ostatních druhů letectva, zvláště dopravního zásobovacího a dopravního výsadkového.

Bombardovací letectvo bude rozmísťováno v hloubce 300 km i více, což mu umožní vést úspěšně bojovou činnost a zároveň vytváří i výhodné podmínky pro ochranu proti ZHN. Bude mít dostatek času pro vyjití zpod úderu při úderech nepřátelského letectva i dostatek letišť pro účinné rozptýlení.

Průzkumné letectvo bude rozmístěno v závislosti na používaných typech letounů (na jejich doletu) a v závislosti na rozmístění na průzkum nejvíce zainteresovaných štábů.

Dopravní zásobovací letectvo bude mít letiště poblíž týlových zařízení, z nichž bude prováděno zásobování útočících vojsk frontu hlavními druhy materiálu. Vzhledem k tomu, že bude většinou vyzbrojeno vrtulníky, nebude jeho rozmístění působit obvykle potíže.

Dopravní výsadkové letectvo bude mít své pluky rozmístěny na zadní hranici prostoru rozmístění letecké armády a teprve k plnění bojových úkolů bude přemísťováno na letiště výchozího prostoru k provedení výsadkové akce.

Spojovací letecký pluk musí být rozmístěn poblíž štábů, jejichž spojení zabezpečuje.

Vzhledem k současným tempům operací, musí být předpokládán téměř plynulý letištní manévr. Aby nedošlo k zaostávání stíhacího a stíhacího bombardovacího letectva, je nutno nejméně jednu jeho třetinu přemístit každých 24 hodin na přední letiště. Bombardovací letectvo bude muset být přemísťováno jedenkrát za dva nejvýše tři dny, ostatní druhy letectva tak, aby se jejich vzdálenost od předního okraje nepřipustně nevětšila. To je zvláště důležité u průzkumného a dělostřeleckého průzkumného letectva. Aby mohl být letištní manévr prováděn podle těchto zásad, bude nutno připravit denně 10 i více letišť. Kdyby měla být všechna tato letiště nově budována, byl by to pro letecké stavební útvary téměř nesplnitelný úkol. Proto je třeba zasadit se všemi prostředky o to, aby co možno největší počet připravovaných letišť nebyl budován, ale pouze upravován. K tomu musí letectvu poskytnout podstatnou pomoc pozemní a výsadková vojska zmocněním se co možno největšího počtu nepřátelských letišť ve stavu vyžadujícím jen malé úpravy. Na tuto okolnost nutno brát zřetel už při plánování použití ZHN proti nepřátelským letištím a neničit ta letiště, která mohou být dobyta bez použití atomových zbraní a jsou pro vlastní letectvo nezbytná. Jestliže pozemní vojska nebudou věnovat tomuto úkolu pozornost, projeví se to v minimální podpoře a ochraně, kterou jim letectvo bude moci poskytnout.

ÚKOLY LETECKÉ ARMÁDY VE FRONTOVÉ ÚTOČNÉ OPERACI

Vzhledem ke změněným podmínkám, jak byly rozebrány v úvodu, mění se do určité míry náplň leteckého zabezpečení frontové útočné operace. Za hlavní úkoly letecké armády ve frontové útočné operaci je možno určit tyto:

- průzkum a ničení ZHN, tj. jaderných zbraní a prostředků jejich dopravy na cíl;
- boj se zálohami nepřítele s cílem nepřipustit jejich včasné a organizované zasazení;

- ochrana pozemních vojsk před vzdušným průzkumem a údery nepřátelského letectva;
- vzdušný průzkum vedený ve prospěch všech druhů vojsk.

Letectvo může působit rovněž proti nepřátelskému týlu, ničit jeho velení a plnit i jiné úkoly, které plnilo dosud, z větší části jsou však tyto úkoly plněny raketovým vojskem.

Mimo hlavní úkoly může letectvo plnit další důležité úkoly, jejich plnění a rozsah bude závislý na charakteru frontové útočné operace, terénu a dalších podmínkách. Nejčastěji bude letectvo plnit tyto další úkoly:

- zabezpečení shozu vzdušných výsadků a podpora jejich činnosti;
- zásobování bojujících vojsk vzduchem s důrazem na prvosledové divize.

NIČENÍ JADERNÝCH ZBRANÍ A PROSTŘEDKŮ JEJICH DOPRAVY NA CÍL

Ničení jaderných zbraní je hlavním a rozhodujícím úkolem letecké armády.

Letecká armáda bude působit zejména proti těmto prostředkům za jejich přesunu, ovšem za určitých okolností může být letectvo použito i proti stabilním cílům, které jsou malorozměrné nebo dokonce bodové, jako např. radiolokátory.

Zatím co dosud byla považována za hlavní způsob boje se ZHN činnost na výzvu ze střežů na letištích, nutno nyní přenést úsilí na průzkum ZHN spojený s ničením, tj. na „lov“. „Lov ZHN“ budou provádět především vybrané osádky stíhacího bombardovacího letectva, které budou ve dvojicích a v rojích vysílány do prostoru předpokládaného rozmístění ZHN nebo na možné směry jejich přesunu. Při zjištění cíle budou jej lovci ničit nebo jej alespoň poškodit a zdrží do doby dalšího zásahu.

Činnost ze střežů na letištích bude tento způsob doplňovat, pokud bude zásah letectva ze střežů rychlejší než použití raket.

Stíhacím bombardovacím, bombardovacím a v některých případech i stíhacím leteckým divizím budou vzhledem k jejich možnostem zásahu přidělovány prostory průzkumu a lovu ZHN. Podle charakteru sestavy nepřítelů a zámyslu frontové útočné operace mohou být v útočném pásmu vševojskové armády prostory průzkumu a lovu ZHN jedné i dvou stíhacích bombardovacích leteckých divizí již od hloubky 30–40 km od předního okraje. Při určování těchto prostorů musí být zabezpečena zejména čela a boky hlavního úderného uskupení frontu. Prostory mohou být značně hluboké (60 i více km), i když činnost nebude vedena současně v celém prostoru ale postupně, v závislosti na situaci pozemních vojsk. I přes to je bude nutno několikrát denně upřesňovat. Přidělení prostoru určité divizi neznamená, že by do tohoto prostoru nemohl působit již jiný druh vojska nebo i jiné letecké divize.

Boj se ZHN (současně s bojem o nadvládu ve vzduchu) bude plánován vševojskově a letecká armáda v něm bude plnit řadu úkolů. Na stupni front-letecká armáda bude sladěna činnost při boji se vzdálenějšími ZHN. Sladění činnosti ostatních prostředků, které vedou boj se ZHN v taktické i bližší operační hloubce bude výhodně provádět u vševojskové armády na stupni vševojsková armáda-letecká operační skupina.

BOJ SE ZÁLOHAMÍ NEPŘÍTELE

Pro udržení vysokých temp útočné operace je nezbytné ničit nepřátelské zálohy tak, aby se nedostaly do prostorů zasazení včas nebo bez narušení jejich úderné síly. Zvláštní důraz nutno klást na nejvíce nebezpečné zálohy, kterými jsou tankové a obrněné divize. Nelze ovšem podceňovat ani skupení schopná přepravy vzduchem, hlavně vrtulníky. Nebezpečí těchto záloh tkví právě v možnosti jejich rychlého a překvapivého zasazení i z velké hloubky.

Tento úkol bude letectvo v soudobých podmínkách plnit v těsné součinnosti s raketovým vojskem. V platnosti zůstává i nadále zásada dovedným úderem způsobit nahromadění vojsk a potom je ničit. Raketové vojsko bude mít připravenou a povede palbu na známé komunikační prvky, jako jsou mosty, průsmyky, křižovatky a podobně. Bude též ničit vojska, která se před těmito vytvořenými překážkami nahromadí. Letectva může být výhodně použito k ničení vojsk, která se tyto překážky bude snažit obcházet.

V podmínkách činnosti na směrech a pronikání prvosledových svazků do značné hloubky bez ohledu na odkryté boky je možno téměř s jistotou počítat s tím, že bude do určité míry narušen i systém nepřátelské PVO. To usnadní letectvu do určité míry vedení boje s nepřátelskými zálohami i při vysokém stupni nasycenosti bojiště prostředky PVO.

I když přisunované zálohy a důležité komunikační uzly budou chráněny, vzniká pro letectvo při nejmenším možnost překvapivého přiblížení k cíli.

Boj s nepřátelskými zálohami bude plánován a řízen centralizovaně štábem letecké armády v pásmu frontu. Náčelníci leteckých operačních skupin budou uvědomováni o zasažení v pásmu příslušné vševojskové armády nebo v její prospěch.

OCHRANA POZEMNÍCH VOJSK PŘED VZDUŠNÝM PRŮZKUMEM A ÚDERY NEPŘÁTELSKÉHO LETECTVA

Ochrana pozemních vojsk před vzdušným průzkumem a úderu nepřátelského letectva je velmi složitá, zvláště pokud jsou používány současně s letectvem a hlavně PLD i protiletadlové raketové střely. Protiletadlové řízené střely jsou velmi efektivním prostředkem PVO, ovšem i letectvo, jako prostředek s vysokou manévrovostí je velmi důležitou složkou. Součinnost mezi těmito dvěma prostředky má proto zvláštní důležitost. Hlavní zásadou při uskutečňování součinnosti mezi jednotlivými složkami PVO je jejich postupné působení proti vzdušnému nepříteli. Stíhací letectvo působí na vzdálených přístupech, PL řízené střely na blízkých přístupech a hlavně PL dělostřelectvo na bezprostředních přístupech k bráněným objektům (nejdůležitějším prvkům operačního uclnění frontu). Tato zásada však není šablonou, je nutno vycházet vždy z konkrétní situace. Hlavním hlediskem je maximální využití všech výhodných vlastností letectva i PL řízených střel. V prostorech, které jsou v dosahu účinnosti PL řízených střel je jejich použití efektivnější než použití stíhacího letectva. Proto zde budou používány přednostně a stíhací letectvo bude zasahovat pouze ve výškách pod jejich účinným dostřelem, popřípadě nad ním. Stíhacího letectva bude zásadně používáno pro boj na vzdálených přístupech a v mezerách mezi prostory účinnosti PL řízených střel. Nelze ovšem zcela vyloučit možnost použití stíhacího letectva i v těch prostorech, které jsou chráněny PL řízenými střelami. Tato situace může nastat při vyřazení části PL řízených střel nebo prostředků jejich navedení, při manévru PL řízenými střelami a podobně. Otázky součinnosti mezi stíhacím letectvem a PL řízenými střelami jsou velmi složité a značnou měrou ovlivní i způsoby použití stíhacího letectva.

Činnost ze střehu na letištích, která je doposud základním a typickým způsobem bojové činnosti se neosvědčí, zvláště při rychlém vzdalování pozemních vojsk od letišť a při požadavku zásahu na vzdálených přístupech. Pro zkrácení doby od rozhodnutí do zásahu a k včasnému střetnutí bude třeba v daleko větší míře počítat s činností ze střehu ve vzduchu. Ze střehu na letištích může být prováděno narůstání sil při odrážení hromadných vzdušných úderů nepříteli. V některých případech bude výhodné vést bojovou činnost způsobem „lov“. Způsoby bojové činnosti budou do značné míry záviset na součinnostních otázkách s PL řízenými střelami v konkrétní dané situaci. Na nich budou např. závislé prostory, nad nimiž budou letouny ve střehu ve vzduchu, výšky, způsoby navedení, návratu letounů atd.

Aby byly pro součinnost vytvořeny dobré podmínky, musí být ochrana pozemních vojsk stíhacím letectvem ve frontové útočné operaci prováděna centralizovaně v rámci frontu prostředky letecké armády. Přitom se obvykle prostor bojové činnosti stíhací letecké divize může shodovat s útočným pásmem vševojskové armády, takže je předpoklad pro součinnost i na stupni vševojskové armády. Stíhací letecká divize vede ve svém prostoru bojové činnosti boj s jednotlivými letouny a BPVN a s malými skupinami letounů nepříteli. Je-li třeba v určitých fázích zesílit stíhací ochranu armády, používá se k odražení vzdušného nepříteli hlavních sil stíhacího letectva letecké armády.

VZDUŠNÝ PRŮZKUM

Význam vzdušného průzkumu se stále masovějším zaváděním prostředků hromadného ničení a raketové techniky neustále vzrůstá. Vyniká zvláště úkol vyhledávat cíle pro všechny druhy prostředků ničení a dále přímý průzkum všech cílů, proti nimž má být použito ZHN (mimo cíle vysloveně stabilní, jako jsou průmyslová centra, mosty atd.). Bez kvalitního vzdušného průzkumu nelze předpokládat úspěšné použití raket všech druhů, neboť ostatní prostředky průzkumu nebudou s to zabezpečit dostatek hodnotných zpráv. Těžištěm průzkumu se stávají ZHN, neboť jsou rozhodujícími činitelem vedení boje, ovlivňujícím veškerou činnost vojsk. Vyrůstá význam radiotechnického průzkumu jako předpokladu pro protiradiotechnické zabezpečení.

Stále se zdokonalující PVO bude pro vzdušný průzkum nesnadnou překážkou. Pronikání průzkumných letounů nad bráněné objekty v době, kdy vzdušná situace bude jed-

noduchá a přehledná, lze téměř vyloučit. Bude nutno vázat vzdušný průzkum co do prostoru, směru a času na činnost ostatních druhů vlastního letectva a na protiradiotechnická opatření. Proto nebude možno chápat nepřetržitost vzdušného průzkumu jako nepřetržitou přítomnost průzkumných letounů nad objekty průzkumu. Nepřetržitost vzdušného průzkumu nutno spatřovat v tom, že všechny důležité cíle a objekty budou sledovány v intervalech, zabezpečujících včasnou reakci na jejich činnost, popřípadě včasný zásah proti nim.

Značně složitější situace na bojišti a velké množství důležitých cílů nedovoluje jakoukoli decentralizaci průzkumu.

Zatím co průzkumnému letectvu vzrůstá počet úkolů i jejich rozsah, zhoršují se současně podmínky jeho činnosti vlivem zkvalitňování nepřátelské PVO. Tento problém nutno řešit zkvalitněním průzkumové techniky, zvýšením počtu průzkumných prostředků a zlepšenou organizační činností.

ZABEZPEČENÍ SHOZU A PODPORA ČINNOSTI VZDUŠNÝCH VÝSADKŮ

Vzdušný výsadek je jedním z důležitých prostředků, jimiž je možno zabezpečit požadované vysoké tempo v útočné operaci. K průběhu frontové útočné operace může být provedeno několik taktických výsadeků a jeden i více vzdušných výsadeků operačního významu. Vzrůstá zvláště důležitost výsadeků prováděných vrtulníky. Jejich výhodou je možnost přepravy i těžších zbraní. Použitím značné části vrtulníků je možno dosáhnout takového stavu, kdy výsadekové vojsko padákovým výsadekem pouze zajistí přistávací plochy a pro vlastní bojovou sílu může být použito motostřeleckých jednotek. Vrtulníků bude proto používáno v největší míře, zejména k výsadekům do hloubky 200 km. Do větší hloubky bude používáno hlavně letounů, i když ani zde není použití vrtulníků vyloučeno, ovšem opatření k zabezpečení takového výsadeku budou značně složitá.

Používáním vrtulníků se do určité míry usnadní nakládání, vzlet a shromáždění proudu, což může poněkud zkrátit přípravu výsadeku. Délka přípravy výsadeku však při dnešních tempech je stále slabým článkem. Příprava vzdušného výsadeku praporu trvá nejméně 24–48 hodin, příprava výsadeku brigády několik dní podle povahy úkolu.

Soudobá útočná operace vytváří pro vzdušné výsadyky výhodné podmínky. Nepřehledná pozemní i vzdušná situace a částečná dezorganizace systému PVO nepřítele v důsledku hlubokých vlnů musí být při plánování výsadeků plně využita.

Při plánování letecké podpory vzdušných výsadeků je nutno vidět zásadní odlišnost této činnosti od zabezpečení pozemních vojsk. Vzdušnému výsadeku chybějí těžké zbraně, tanky, raketové střely, chybí mu dokonalá PVO organickými prostředky, jakou mají pozemní vojska. Letectvu je dáván důležitý úkol — nahradit výsadek plnohodnotně všechny tyto prostředky. Vzrůstá důležitost průzkumu ve prospěch vzdušného výsadeku, zvláště v období těsně před a po provedení výsadeku, kdy i poměrně slabé síly nepřítele mohou výsadeku způsobit těžké ztráty.

Hlavním cílem letecké ochrany a podpory boje výsadeku je izolovat bojiště výsadeku od záloh nepřítele a zbavit nepřítele možnosti napadnout výsadek prostředky hromadného ničení.

ZÁSOBOVÁNÍ BOJÚJÍCÍCH VOJSK VZDUŠNOU CESTOU

V podmínkách, kdy každé zpomalení tempa v útočné operaci může vést ke ztrátě iniciativy, nabývá zásobování bojujících vojsk vzduchem nebyvalého významu. O tom, že na tempo operace má zásadní vliv schopnost týlu nepřetržitě a včas zásobovat vojska, svědčí řada příkladů z vojenské historie. K narušení zásobování a tím k prudkému poklesu tempa nebo i k zastavení operace nedocházelo jen ničením zásob PHM, střeliva, proviantu a ostatního materiálu, ale i jejich prostým vyčerpáním. Již ve druhé světové válce se ukázalo, že týly svými pozemními dopravními prostředky nebyly schopny splnit úkoly zásobování vojsk, zvláště při rychlém postupu tankových a mechanizovaných vojsk do operační hloubky. Proto muselo být v některých operacích přikročeno k vzdušnému zásobování v širokém rozsahu. Avšak to, co ve druhé světové válce bylo výjimkou a co se ještě donedávna považovalo za zvláštnost, bude v útočných operacích případné příští války zcela běžným zjevem. Proto je nutno oddělit dopravní zásobovací úkoly od výsadekových a vyčlenit pro jejich plnění zvláštní dopravní zásobovací letecké útvary. Tím ovšem není vyloučeno, že podle konkrétních podmínek budou zásobovací úkoly provádět i výsadekové letecké útvary a naopak.

Při soudobém stavu a vývoji letecké dopravní techniky jeví se nejvýhodnější pro zásobování na střední a velké vzdálenosti letouny, a na vzdálenosti do 200 km (podobně jako u výsadeků) vrtulníky. Velmi vhodnými prostředky jsou těžké vrtulníky, např. JAK-24

nebo Mi-6. O výhodnosti tohoto typu dopravního prostředku svědčí ta okolnost, že dopravu jednoho palebného průměru střeliva, jedné denní dávky PHM a potravin pro tankový pluk obstará zásobovací letecký pluk s 36 vrtulníky JAK-24 necelými dvěma koloběhy.

Větší vzdušná zásobovací operace, zvláště jde-li o zásobování vojsk v operační hloubce, musí být naplánována a zabezpečena podobně, jako vzdušná výsadková operace. Proto je třeba úkoly zásobování včas předvídat, aby bylo dostatek času na jejich přípravu, na které do značné míry záleží úspěch či neúspěch celé operace.

PLÁNOVÁNÍ A PŘÍPRAVA LETECKÉHO ZABEZPEČENÍ FRONTOVÉ ÚTOČNÉ OPERACE

Současně s přípravou frontové útočné operace musí začít i příprava leteckého zabezpečení v době před obdržením operační směrnice. Projeví se jako u ostatních složek frontu doplňováním bojové techniky i osob, příchodem nových svazků, ale zvláště výrazně v přísunu a vytváření zásob u týlových zařízení a svazků.

Východím podkladem pro plánování leteckého zabezpečení frontové útočné operace je operační směrnice velitele frontu, vycházející z jeho rozhodnutí.

Operační směrnice pro leteckou armádu se zásadně liší od směrnic pro vševojskové armády nejen svým obsahem, ale i způsobem přípravy. Štáb letecké armády mimo úlohu, kterou plní jako orgán řídicí své svazky, útvary a zařízení, plní i další úlohu směrem ke štábu frontu. Svým způsobem představuje velitelství druhu vojska a v této úloze se účastní i přípravy rozhodnutí velitele frontu. Proto budou hlavní funkcionáři LA ještě před obdržením operační směrnice v podstatě informováni a obeznámeni se zámyslem velitele frontu. Operační směrnice bude pro ně potvrzením a konečným stanovením úkolů, které již promysleli a prokalkulovali v údobí přípravy rozhodnutí velitele frontu. Velitel LA tedy má proti ostatním velitelům armád časový náskok, který nezbytně potřebuje.

Vzhledem k tomu, že štáb letecké armády je zároveň velitelstvím druhu vojska frontu, účastní se především zpracování dokumentace na úrovni štábu frontu.

Především je to „Plán použití zbraní hromadného ničení“, v němž letectvo po raketovém vojsku figuruje jako hlavní vykonavatel. Musí být dosaženo toho, aby při používání zbraní hromadného ničení bylo využito výhodných vlastností druhů vojsk, jak již bylo řečeno v první části. Ze strany štábu letecké armády musí být již v této fázi v zásadních rysech ujasněn letištní manévr v operaci, aby mohl být při plánování uplatněn požadavek na zachování určitých nepřátelských letišť, se kterými je v letištním manévru počítáno.

Důležitý a pro celé další plánování rozhodující je podíl na zpracování „Plánu útočné operace frontu“. V tomto dokumentu jsou stanoveny úkoly letecké armády, z nichž vychází veškeré plánování letecké armády.

Z dalších dokumentů jsou to zvláště „Plán průzkumu“, „Plán PVO“ a „Plán protiradiotechnických opatření a rádiového maskování“. Zčásti se podílí štáb letecké armády prakticky na všech plánovacích dokumentech štábu frontu.

Základním dokumentem zpracovávaným štábem letecké armády je „Plán použití letectva“ (Plán bojové činnosti letecké armády). Bývá zpracováván graficky na mapě 1 : 500 000 a obvykle obsahuje:

- uskupení pozemního a vzdušného nepřítele;
- základní operační učenění pozemních vojsk frontu a hrubý zámysl útočné operace;
- cíle, dobu a způsob provedení úderů zbraněmi hromadného ničení;
- operační učenění a složení letecké armády pro útočnou operaci;
- úsilí leteckých svazků a útvarů pro útočnou operaci s rozdělením na nejdůležitější období;
- předpokládaný poměr sil v letectvu na začátku operace a v nejdůležitějších obdobích;
- úkoly leteckých svazků a útvarů v jednotlivých obdobích útočné operace;
- prostory bojové činnosti stíhacích leteckých divízi a prostory ničení prostředků hromadného ničení;
- organizace velení;
- organizace operačního zabezpečení.

Součástí „Plánu použití letectva“ je „Plán materiálně technického a letištního zabezpečení letecké armády“ a „Plán vzdušného průzkumu“.

Plánování bojové činnosti letecké armády lze provádět zásadně pro bližší a další úkol, při čemž letecká činnost je na dobu plnění bližšího úkolu plánována podrobně, na pozdější dobu pouze v hlavních rysech. Pokud to situace dovoluje, plánuje se podrobně použití letectva při plnění jednotlivých důležitých úkolů, jako je zasazení druhořadové armády, násilné překonávání vodních překážek, vysazení operačních vzdušných výsadků apod.

V některých případech, jde-li o zvlášť složitý nebo obtížný úkol, mohou být při plnění těchto úkolů zpracovány i zvláštní dokumenty, jako „Plán zabezpečení vzdušné výsadekové operace“ a podobně.

„Plán použití letectva“, popřípadě další plány slouží jako podklad pro vydání rozkazů a nařízení svazkům a útvarům letecké armády.

NĚKTERÉ OTÁZKY OPERAČNÍHO, SPECIÁLNÍHO A MATERIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ LETECTVA V ÚTOČNÉ OPERACI

Při celkovém zvýšení významu operačního a bojového zabezpečení letectva zvlášť velký význam nabývá protiradiotechnické zabezpečení. Lze předpokládat, že protiradiotechnická opatření, prováděná letectvem, přerostou rámcem pouhého bojového zabezpečení letectva. Výhodné vlastnosti letounů a vrtulníků umožňují organizovat a provádět letectvem rozsáhlou protiradiotechnickou činnost, jako rušení rádiových prostředků nepřitele, jeho klamných, naváděcích a střeleckých radiolokátorů, navigačních systémů i některých naváděcích systémů pro bezpilotní prostředky vzdušného napadení.

Protiradiotechnická činnost, představovaná rušením radiotechnických prostředků nepřitele je však pouze jednou částí protiradiotechnického zabezpečení. Neméně důležitou částí je jejich přímé ničení údery letectva, zvláště stíhacího bombardovacího. Ničení a rušení je nutno plánovat koordinovaně, neboť splněním pouze jednoho opatření není protiradiotechnické zabezpečení řešeno. Jedině skloubenou činností se dosahuje efektivních výsledků. Musí být podle takticko-technických možností radiotechnických prostředků nepřitele určeno, které prostředky budou zarušeny a které ničeny, celá činnost musí být přesně zplánována co do úsilí, rozdělení objektů a hlavně časově vzhledem k provádění bojové činnosti.

Skloubení ničení a rušení činí tento úkol značně složitým, což jen potvrzuje to, že v budoucnu bude nutno považovat protiradiotechnickou činnost za samostatný úkol. Je nutno věnovat pozornost tomu, aby protiradiotechnická činnost nebyla organizována jen úzce v zájmu letectva, ale v zájmu zabezpečení útočné operace jako celku.

Ve speciálním zabezpečení bude kladen důraz na to umožnit využívání výhodných vlastností letectva v co největší míře. Tak např. v letovodském zabezpečení je nutno přesnost a spolehlivost navigace při provádění bojových úkolů, jakož i přesné a úspěšné bombardování cílů v daleko větší míře zabezpečovat moderními technickými prostředky.

V letištním a materiálním zabezpečení si vysoké tempo útočné operace vynucuje větší počet letištních a leteckých stavebních praporů. Má-li být zabezpečení letectva plynulé, budou se muset letištní prapory navzájem překračovat, což si vyžádá záložní letištní prapory. Aby mohly být zahajovány práce na výstavbě a úpravě letišť těsně za čely útočících vojsk, bude nutno mít k dispozici dostatek leteckých stavebních praporů a zvýšit jejich pohyblivost. I tak bude letiště po dokončení vzdáleno od čáry dotyku kolem 150 i více km. Proto bude k zabezpečení nepřetržité podpory a ochrany pozemních vojsk jedním z důležitých úkolů zmocňování se provozuschopných nepřátelských letišť, o čemž byla již zmínka v předešlé stati.

NĚKTERÉ OTÁZKY VELENÍ LETECKÉ ARMÁDĚ A SOUČINNOSTI

Na velení letecké armády se v plné míře vztahují ty požadavky, jako na ostatní svazy a svazky frontu.

Letecká armáda bude mít velitelské stanoviště poblíž velitelského stanoviště velitele frontu a 1—2 záložní velitelská stanoviště. Organizace míst velení je vážnou otázkou pro vytvoření podmínek úspěšného velení. Toto vyniká zvláště při zdůraznění mobility míst velení v soudobých podmínkách, protože ani při dislokačních změnách nesmí dojít k narušení nepřetržitosti velení.

Aby velení bylo co nejbližší k pozemním vojskům a součinnost byla organizována co nejspolehlivěji, vyčleňuje velitel letecké armády letecké operační skupiny u vševojskových nebo tankových armád. Zřizování leteckých operačních skupin není v rozporu s centralizovaným velením letectvu. Velitel letecké armády zůstává právo disponovat letectvem a je za velení plně odpovědný, letecké operační skupiny však usnadňují organizaci součinnosti mezi letectvem a prostředky vševojskových armád. Základem pro organizaci součinnosti je rozhodnutí velitele frontu, v němž je určeno, které úkoly je nutno splnit, jakými silami a kdy. Na základě rozhodnutí velitele vševojskové armády je pak možno organizovat součinnost s tím letectvem, které ji bude podporovat. Jeví se účelným, aby práva náčelníků leteckých operačních skupin byla proti dosavadnímu chápání rozšířena.

Náčelníci leteckých operačních skupin musí mít plnou moc řešit všechny otázky součinnosti s podporovanou vševojskovou armádou v mezích stanoveného úsilí letectva. Vzhledem k tomu, že přiděleného letectva bude minimum a většina úkolů bude plněna centrálně v rámci frontu, musí být náčelník letecké operační skupiny schopen informovat velitele vševojskové armády i o činnosti ostatního letectva (mimo přidělené) v pásmu a ve prospěch armády a musí u velitele letecké armády uplatňovat jeho požadavky. Přesné a operativní koordinace činnosti stíhacího letectva s ostatními prostředky PVO vojsk bude dosaženo jedině centralizovaným řízením všech prostředků PVO frontu.

Systém velení musí zabezpečit možnost nepřetržitého řízení vojsk i v podmínkách rychlých změn situace, častých přesunů VS a protiradiotechnické činnosti nepřítele a vytvořit podmínky pro těsnou součinnost s pozemními vojsky.

Velká pozornost musí být věnována součinnosti na taktickém stupni. Zejména musí být plně zabezpečena součinnost s tankovými divizemi, které budou útočit na hlavním směru. Za podmínek jejich rychlého pronikání do hloubky nepřítele může být těsná součinnost zabezpečena pouze vysláním leteckých představitelů k těmto divizím. Jeví se nutné, aby letecký představitel byl vybaven prostředky bezpečného spojení se svazky (zvláště se stíhací bombardovací leteckou divizí), s leteckou operační skupinou, popřípadě i s letouny ve vzduchu. Úkolem leteckého představitele bude hlavně zajišťovat informovanost letecké operační skupiny o situaci a zvláště upřesňování cílů, které musí zabezpečit nejefektivnější a nejekonomičtější použití letectva ve prospěch těchto svazků.

ZÁVĚR

Letecká armáda je prostředkem velitele frontu, jímž ovlivňuje protivzdušnou obranu, využívá její úderné síly a schopnosti k plnění různých speciálních úkolů. Vzhledem k charakteru soudobých operací a k zvýšené palebné síle pozemních vojsk musí být přehodnoceno použití letectva, jeho úkoly, složení a vybavení. Z operačních zásad použití letectva vyniká zejména požadavek jeho hromadného použití na hlavním směru, těsná součinnost s pozemními vojsky a přísná centralizace velení, zaručující účinnost a hospodárnost.

Uplatnění těchto zásad, jakož i volbu způsobů činnosti, odpovídající soudobým podmínkám, musí zabezpečit velitel a štáb letecké armády a štáby svazků účelným plánováním, organizací a řízením bojové činnosti svazků a útvarů letecké armády.